

A gazdaság növekedési és versenyképességének javítása az adórendszer átalakításával

készült a Reformszövetség megbízásából

Tartalomjegyzék

1. Általános helyzetelemzés	3
<i>1.1 Gazdasági versenyképesség.....</i>	<i>3</i>
<i>1.2 Adóteher eloszlása, adókikerülés és adómorál</i>	<i>3</i>
<i>1.3 Célkitűzések.....</i>	<i>4</i>
2. A foglalkoztatás adóztatása.....	5
<i>2.1 Helyzetelemzés.....</i>	<i>5</i>
<i>2.2 Kitérés pontok</i>	<i>7</i>
<i>2.3 Egyes javaslatok a foglalkoztatás adóztatásában.....</i>	<i>10</i>
<i>2.4 Egyéb lakossági adók</i>	<i>12</i>
3. Vállalkozások adóztatása	13
<i>3.1 Helyzetelemzés és a versenyképesség kritériumai.....</i>	<i>13</i>
<i>3.2 Jövedelemadóztatás</i>	<i>14</i>
<i>3.3 Helyi adóztatás, egyéb adónemek</i>	<i>15</i>
<i>3.4 Vagyonadó, ingatlanadó</i>	<i>16</i>
<i>3.5 Tőkejövedelmek.....</i>	<i>16</i>
<i>3.6. Vállalatfinanszírozást segítő javaslatok</i>	<i>17</i>
<i>3.7 Technikai egyszerűsítést szolgáló javaslatok</i>	<i>18</i>
Melléklet: Konkrét javaslatok összefoglalása és költségvetési hatásuk	19

1. Általános helyzetelemzés

1.1 Gazdasági versenyképesség

A jelenlegi világgazdasági környezetben a magyar gazdaság növekedési tartalékainak és versenyképességének hiánya fokozott kockázatokat eredményez. A hazai gazdaság jelen állapotában, régiós összehasonlításban kiugróan magas újraelosztási arányával és az ebből fakadóan magas adóelvonással a gazdasági lassulás hatásaira különösen érzékenyen reagál, így annak káros következményei hatványozottan jelentkezhetnek. A növekedési képesség hiánya ma már nem csupán az alacsony foglalkoztatottság további romlásának veszélyét és az ugyancsak romló életszínvonal fenyegetését hordozza magában, de potenciálisan rontja a hazai államadósság besorolását, általában is emeli a pénzügyi piaci kockázatokat, káros hatást gyakorol a forintárfolyam és a kamatszint alakulására, így tovább terheli a lakosság és a vállalatok jövedelmi és gazdálkodási viszonyait.

Az újraelosztás mértékének, az általános adóterhelésnek és az egyes adónemek, adótételek mértékének nagysága nyilvánvalóan összefüggésbe hozható adott gazdaság versenyképességével, melyet emellett természetesen sok más tényező is befolyásol. Nem hagyható figyelmen kívül emellett egy fiatal piacgazdaságban az adórendszer kultúraformáló, viselkedést orientáló, magatartásszabályozó szerepe, mely önmagában is képes lehet társadalmi rétegeket aktivitásra ösztönözni, vagy attól távol tartani, szabálykövetésre vagy szabályok áthágására nevelni. Míg egy egészséges szerkezetű, évszázados szerves fejlődést maga mögött tudó gazdaság teljesítménye akár rugalmatlanul is reagálhat adóztatási szintekben mutatkozó változásokra, és méltányos adóteher elosztással megvalósuló viszonylagosan magas újraelosztás mellett akár képes is lehet megőrizni versenyképességét, addig egy torzult szerkezetű, a szabályos piaci versenyt és adózást hátrányos helyzetbe hozó, rossz elosztású adórendszerben kismértékű tehernövekedésnek vagy csak a terhek magas szinten történő tartásának is komoly növekedést visszafogó hatása lehet. Az átlagos körülményeket feltételező kutatási eredmények egy 10 százalékos GDP arányos általános adóteher csökkentésnek tulajdonítanak 1 százalékpontos további GDP növekedést, miközben egy fenti jellemzőkkel bíró gazdaságban a hasonló rendszerátalakítással mozgósítható növekedési tartalékok ennek a többszörösére is rúghatnak (Leibfritz-Thornton-Bibbee, 1997).

Mindezek alapján, ismerve hazai gazdaságunk és adórendszerünk, illetve államháztartásunk szerkezetét, nem lehet kétséges, hogy a gazdaság versenyképességének növelése és növekedésének dinamizálása érdekében elkerülhetetlen a költségvetési kiadások jelentős, legalább a régiós átlagra történő leszorítása és az így elért megtakarítások adócsökkentésre történő fordítása.

1.2 Adóteher eloszlása, adókikerülés és adómorál

A hazai adóterhek jelenlegi elosztásának rendszerét évek óta számos kritika éri. Az élők munkaadóterheinek egyre növekvő mértékű adóztatása különösen a fogyasztásra eső adók csökkentésével párhuzamosan mind többeket tart távol a legális adózástól, és egyre nagyobb arányú jövedelemeltitkolásra ösztönöz, melynek eredményeként mindazok, akik az adóterhek alól nem akarnak, vagy nem tudnak kimenekülni, tovább növekvő adóelvonással

számolhatnak. A hatósági ellenőrzés eszközei értelemszerűen nem képesen az adókikerülési technikák terjedésével azonos sebességben fejlődni, így ezen ellenőrzések sokszor éppen az egyébként adókötelezettségeiket rendben teljesíteni igyekvőket érik el, miközben az adókikerülést általános jelenségnek tekintve a hatóság rendre ezzel az adózói körrel szemben is büntető jellegű eljárást és szankciókat alkalmaz. Mindez tovább növeli az adózási folyamatokban mutatkozó morális felszültségeket, amelyek olyannyira az adókikerülés felé orientálnak, hogy a jogkövető magatartáshoz a legkiérleltebb tudatosság és elszántság szükséges. Az adókikerülés gyakorlatának piaci elterjedtsége ráadásul egyes iparágakban ma már árazási gyakorlatot vezérel, munkavállalói elvárásokat teremt, melynek eredményeként a legális adózást választók súlyos versenyhátránnyal kell, hogy megküzdjenek.

A magas adóterhelés mellett az önfoglalkoztatói státuszban elérhető legkülönbözőbb adókedvezmények rendszere, és az ebből fakadóan magas önfoglalkoztatói arány a szakirodalomban a vitathatatlan jele a széleskörű adókikerülésnek (Torrini, 2005). Ezzel együtt az önfoglalkoztatók által teljesített, nemzetközi összehasonlításban rendkívül alacsony adóbefizetések (a GDP 0,8 százaléka szemben a 3,5 százalékos uniós átlaggal, lásd Kerkó-P.Kiss, 2007) ugyancsak a rendszer fenntarthatatlanságát jelzik, még akkor is, ha ez az adózói kör mára már olyan szélessé vált, hogy státuszukban történő szabálmódosítások konfliktusos érdekképviselési viták veszélyével járhatnak.

Az e területen a közelmúltban végzett kutatások rendre arra az eredményre jutnak, hogy Magyarország a rejtett gazdaságban keletkezett jövedelmekre meg nem fizetett, azaz kieső adóbevételei tekintetében mára már lényegesen rosszabb helyzetben van, mint más visegrádi országok, hiszen a kieső adóbevételeket több kutatás is a GDP 7 százalékában számszerűsíti (Lackó, 2008), így az adórendszer átalakítása során a rejtett jövedelmek adóztatás alá vonása is prioritást kell, hogy élvezzen.

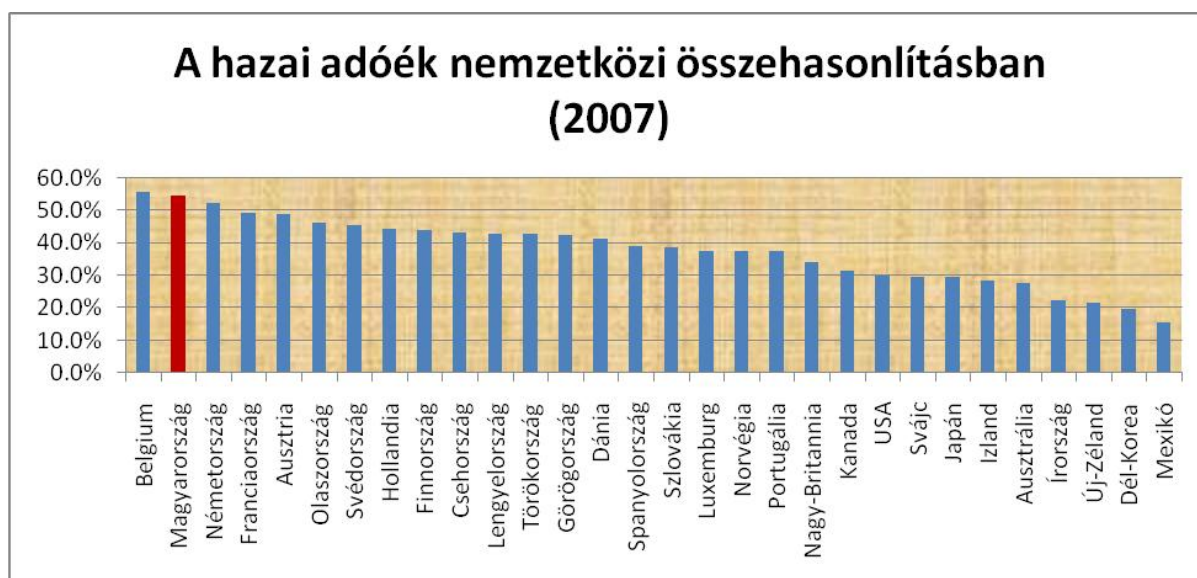
1.3 Célkitűzések

Mindezek alapján az adórendszer olyan átalakítása javasolt és egyben szükségszerű, amely egyszerre biztosítja a gazdaság növekedési tartalékainak mozgósítását és a méltányos, a valós jövedelmi, vagyoni és fogyasztási viszonyokat tükröző teherelosztást, egyszersmind a lehető leghatékonyabban visszaszorítva a fekete- és szürkegazdaságot. A GDP arányos újraelosztás több éven keresztül húzódo, összesen mintegy 7-7,5%-os csökkentésével még az államháztartási hiány maastrichti kritériumoknak megfelelő keretek közt tartása mellett is legalább egy megközelítőleg 1100 milliárd forintos adóbevételi többlet szabadítható fel már 2011-re, mely komoly lökést adhat a gazdaság és azon belül a reálszféra dinamizálásához. Egy effajta, az alábbiakban részletezett javaslatok szerinti adóteher és egyszersmind újraelosztás csökkentés a jelenlegi 2,5 százalék alattira becsült potenciális növekedési rátát ismét a 3-4 százalékos sávba tolhatja, ami akár a GDP 1 százalékát is meghaladó növekedési tartalékok sikeres mozgósítását is jelentheti.

2. A foglalkoztatás adóztatása

2.1 Helyzetelemzés

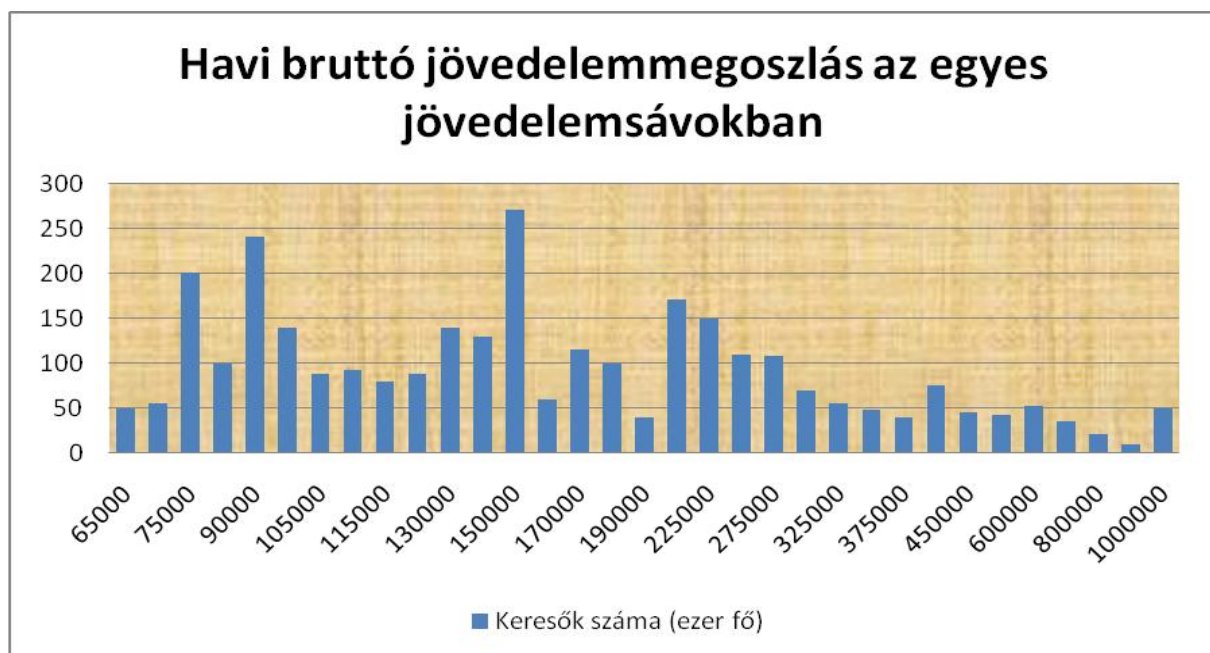
Ma már közhelyszerűen ismert problémája a hazai adórendszernek a foglalkoztatásra rakódó közterhek nagysága, mely nemzetközi összehasonlításban is kiugróan magas. Lényegében kizárólag Belgium ismert az OECD tagországok között, ahol az átlagjövedelem egyéni adóterhelése a hazainál magasabb lehet, jóllehet az effektív belga adóterhelés is sokszor alacsonyabb szintre szorítható a családi státuszhoz kapcsolódó kedvezmények esetleges kiaknázásával. Ráadásul míg az élők munkája adóterhelése 2006-ról 2007-re az uniós tagországok között megmutatkozó tendenciának megfelelően még a magas adókat alkalmazó országokban is csökken (Németországban 1,1 százalékkal, Franciaországban 1 százalékkal, Svédországban 2,4 százalékkal) vagy legalább is stagnál (mint például Belgiumban), addig hazánkban pusztán ezen naptári évváltás során 2,5 százalékkal 54,4 százalékra nőtt. Az átlagjövedelem sávjában a marginális (egységnyi keresetnövekedésre számított) adóterhelés pedig Európán belül is a legmagasabb szintet érte el (73,3%), ezzel is ösztönözve az adózókat a keresetnövekmény adóztatás alól történő kivonására.

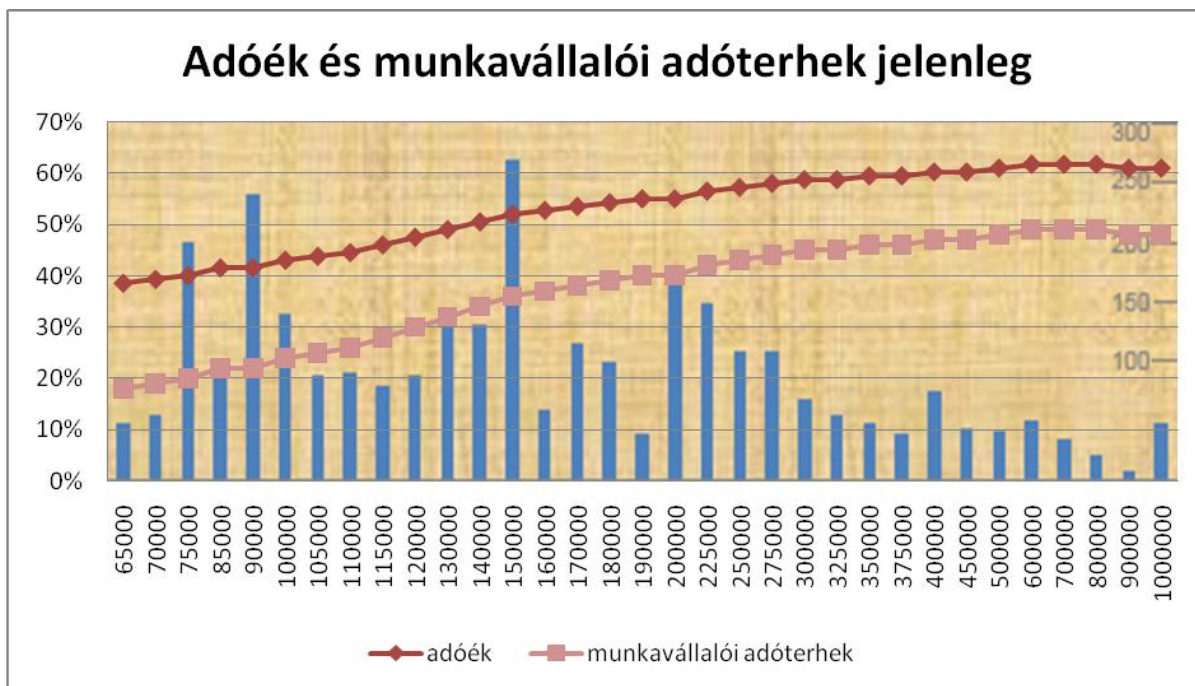
Különösen komoly a hátránya hazánknak régiós összehasonlításban, hiszen az adóék 12 százalékponttal haladja meg a cseh és lengyel szintet és 16 százalékponttal a szlovákokot. Ugyancsak sajátossága az élők munkája hazai adóztatásának, hogy szemben a nemzetközi gyakorlattal a közterhek majdnem fele a munkáltatóra hárul, ezáltal is érdekközösséget hozva létre munkavállaló és munkáltató között az adóelkerülésben.

A hazai adóterhelés jellege és struktúrája éppen ezért erős nyomot hagy a jövedelemviszonyokon, az egyes adójogi intézkedések hatása lényegében évről évre nyomon követhető a bejelentett, adózott jövedelmek alakulását tükröző statisztikákban. A minimálbér jövedelemsávjában biztosított bőkezű kedvezmények hatására a hazai jövedelemstatisztikák 2006-ra ijesztő mértékben, a foglalkoztatottak több, mint 40%-ára vonatkozóan jeleztek minimálbér közeli jövedelemviszonyokat. Miután az effajta adózási gyakorlat nem csupán a jövedelemadó, de a társadalombiztosítási járulékfizetési bevételek alakulását is érzékenyen

érinti, ezért a szabályozói oldalon jelentős szigorítás jelent meg, mely a minimálbér duplájában jelölte meg a járulékfizetési minimumot és annál alacsonyabb alapon történő járulékfizetés esetén az azonnali hatósági ellenőrzés veszélyével fenyegetett. Ezen egyedi rendelkezés önmagában jelentősen átalakította a bejelentett jövedelemviszonyokat, melynek eredményeként a 2008-ra kimutatott havi 124 ezer forintos átlagbér nagyjából az azt megelőzően bevezetett minimum járulékalap összegét tükrözi vissza. Ebből láthatóan az effajta szabályozási szigor hatása csak korlátozottan képes érvényesülni, s noha biztosíthat egy garantált adózást, az azt meghaladó jövedelemsávban nem tudja előidézni a jogkövető magatartás továbbterjedését. A jelenleg rendelkezésre álló jövedelemstatisztikák így csak közvetett képet adhatnak a hazai kereseti viszonyokról, arra nézve az egyes adójogi intézkedések valós jövedelmi hatásai nehezen modellezhetőek. Mindazonáltal egyéb adat híján jelen tanulmány is ezen jövedelemstatisztikákból kénytelen kiindulni.

A hazai adóterhelés azonban nem csupán az átlagjövedelem kategóriájában magas, de azt meghaladóan is meredeken emelkedik és az adóék az átlagbér négyszeresénél eléri a 62%-ot, majd azt meghaladóan is nagyjából ilyen mértékű marad, miután a munkáltatói társadalombiztosítási járulékkerhek a bérkifizetéseket felső határ nélkül terhelik. Az tendenciaszerű adókikerülésre tehát a rendszer valójában nem is az átlagbér sávjában, hanem még inkább az afeletti jövedelemkategóriában ösztönöz.

A feketegazdaság hazai GDP-ben képviselt hányadára, az adókikerülés és jövedelemeltitkolás arányára, és az ebből fakadóan kieső adóbevételek nagyságrendjére az utóbbi években számos, a legkülönbözőbb statisztikai módszerekkel, mintavételekkel, bevallott jövedelmi és tényleges fogyasztási adatok összevetésével dolgozó modellszámítás készült, amelyek nyilvánvalóan csak közelítő arányt lehetnek képesek ezen jelenségek kapcsán megállapítani. A már hivatkozott kutatások mellett az egyes elemzések részletes ismertetése nélkül kijelenthető, hogy a feketegazdaság kiterjedését szakértői anyagok a GDP 20-30%-ára teszik, az ebből származóan kieső adóbevétel pedig a legkülönbözőbb számítások az 1000-2300 milliárd forint közötti sávban helyezik el. Ezzel együtt az nyilvánvalóan nem feltételezhető, hogy az adóterhet jelenleg nem vagy csak részben viselő vagyon- és jövedelemtömeg ilyen arányban lenne képes fennmaradni, ha akár önként, akár külső kényszer hatására a jelenlegi terhelési szinten válna az adóztatás tárgyává. A hazai adókikerülés elterjedtsége és terjedelme éppen abból a körülményből fakad, hogy a jelenlegi adóztatás egyes jövedelem-, tevékenység és vállalkozástípusok számára túlélési kérdéssé teszi az adózási kiskapuk fellelését, vagy akár megfelelően tömeges társadalmi jelenségek esetén ezen kiskapuk legalizálásának szabályozóval szembeni kikényszerítését. Erre szolgáltathat példát számos az elmúlt években jogszabályba iktatott adóamnesztia, amely kedvezményeket nyújtott akár a nem legális foglalkoztatásra, az elmulasztott áfa kötelezettségekre, a külföldre menekített jövedelmek hazahozatalára, de ugyanezen irányba mutatnak akár csak a megkülönböztetett adózói státuszt biztosító intézmények, mint EVA, EKHO stb.

2.2 Kitérés pontok

Nyilvánvalóan kudarcra ítéltetett az a fajta adópolitika, amely a viszonylag alacsony, átlagbért alig meghaladó jövedelemsávban jelentkező magas marginális adóterheléssel sokakat ösztönöz adókikerülésre, s erre ráadásul a számos elérhető mentességgel, kedvezményrel, alacsony adózást biztosító átalány alapú adónemmel lehetőséget is ad. Az

ennek eredményeként kieső adóbevételek további adóemeléssel történő kompenzálása pedig még tovább csökkenti az adófizetők körét és növeli azok terheit.

Az alacsony jövedelemsávban széles körben elérhető adómentesség ezen túl is sokakat motivál arra, hogy jövedelmüknek csak bizonyos hányada után teljesítsék adófizetési kötelezettségüket. Ennek eredményeként a kedvezmények nem a ténylegesen alacsony jövedelműeket segítik, hanem az adókikerülést serkentik. Mindezek következtében a foglalkoztatás jelenlegi adóztatása nagyban előidézője az adókikerülésnek és a szürke- vagy feketemunkának, és részben felelős az alacsony és tovább csökkenő foglalkoztatásért és aktivitásért. Ráadásul a gazdasági lassulás időszakában a kiugróan magas foglalkoztatási költségek eleve arra ösztönzik a vállalkozókat, hogy a szükségszerű költség- és hatékonyságjavító intézkedéseket a munkavállalók számának csökkentésével valósítsák meg, hiszen itt érhetnek el könnyű, azonnali és jelentős mértékű megtakarításokat.

Ezen visszásságok nemzetközi tapasztalatok és elemzések alapján is a marginális adóterhelés, illetve az adóék jelentős csökkentésével, a sávhatárok kiszélesítésével és az egyes jövedelemsávok közti túlzott, visszaélésre ösztönző megkülönböztetések visszafogásával orvosolhatók. Jó példával szolgálnak azon régiós országok, amelyek a marginális adóterhelés, a progresszió és az adóék csökkentésének legradikálisabb módját választották és ún. egykulcsos adórendszert vezettek be, legalább is a foglalkoztatás adóztatása területén. Tőlük függetlenül azonban más uniós tagországokban is tendencia volt az elmúlt években a munkát terhelő adók csökkentése.

Az egykulcsos adórendszer elméletének eredeti kidolgozói szerint (Hall-Rabushka, 1995) egy effajta rendszerátalakítástól három területen várhatóan kedvező hatások. Egyrészt az alacsonyabb marginális adóterhelés növeli a munkakínálatot, aktivitásra ösztönöz és ezáltal önmagában is szélesíti az adóalapot. Másrészt az alacsonyabb adóterhelés eleve kisebb ösztönzést jelent az adókikerülésre, így akár a hatósági ellenőrzési gyakorlat szigorítása nélkül vagy azzal párhuzamosan is képes lehet a feketegazdaság és az adóztatlan jövedelmek jelentős arányú visszaszorítására. Végül vitathatatlanul kedvező hatása, hogy egyszerűsíti, átláthatóvá teszi az adórendszert és lényegesen leszorítja az azzal kapcsolatos adminisztrációs költségeket mind hatósági mind az adózói oldalon. Ezen elmélet a teherelosztás méltánytalanságaival kapcsolatos aggályokat azzal oszlatja el, hogy a szociálpolitika célkitűzéseit nem az adórendszeren keresztül kell megvalósítani, az valójában nem is alkalmas rá, sokkal inkább csak torzíja a bevallott jövedelemviszonyokat.

Mindezek mellett az egykulcsos jövedelemadóztatás kritikus kérdésköre, hogy a bevezetésének eredményeként hogyan alakulnak a költségvetési bevételek, különösen olyan helyzetben lévő országok esetében, mint jelenleg Magyarország, ahol a költségvetési hiány növekedése számos okból nem elfogadható alternatíva. Látható, hogy stabil és jól tervezhető költségvetési gazdálkodású országok effajta adóztatást kellő biztonsággal tudtak bevezetni, míg más országokban az egykulcsos adó kialakítása sokszor az alacsony jövedelműek adóterhelésének emelése árán volt csak kivitelezhető. Az előbbire példát szolgáltathat Szlovákia (2004), ahol az egykulcsos adó bevezetésének évében, az adóbevételek GDP-hez viszonyított aránya csökkent, az újraelosztási szint leszorításával azonban ez az ország összességében képesnek mutatkozott a gazdaság gyors és tartós dinamizálására. Más példák emellett különösen jól mutatják az egykulcsos adó bevezetésének adófizetési hajlandóságra gyakorolt jótékony hatását, hiszen Romániában (2005), Oroszországban (2001) vagy a balti államokban a bevezetés évében a GDP arányában mért összes adóbevétel növekedett. Az adórendszer átalakítás következtében ezzel együtt az államháztartás GDP arányos egyenlege mindegyik felsorolt országban javult.

Részletes empirikus kutatások az egykulcsos adóztatás hatásmechanizmusáról leginkább Oroszországgal kapcsolatban állnak rendelkezésre (Gorodnichenko-Martinez-Vazquez-Sabirianova, 2008). Ezek alapján kijelenthető, hogy önmagában az egykulcsos adó bevezetése széles körben eredményezett kedvező változást a jogkövető adózói magatartás terjedésének javára, a hatósági ellenőrzési szigor konkrét megnyilvánulása nélkül is. A reform előtti 0, 12, 20 és 30 százalékos adókulcsokat váltotta fel egy egységes 13%-os adókulcs, mellyel párhuzamosan számos egyedi kedvezmény és mentesség is megszűnt, azonban egy adómentes jövedelemhatár fennmaradt. A korábban meglehetősen magas, 38,5 százalékos társadalombiztosítási járulékot leszállították és egyszersmind degresszívvé is tették, érvényesítve azt az elvet, hogy bizonyos jövedelemhatár felett a befizetések és igénybevett szolgáltatások aránya nem szakadhat el irreálisan egymástól. A reform utáni adóévben ötödével emelkedtek a GDP arányos személyi jövedelemadó bevételek, emelkedtek továbbá a GDP arányos áfa és társasági adóbevételek is. A költségvetés GDP arányos egyenlege a reform előtt 1,9 százalékos többletet mutatott, mely a reform után további 1 százalékkal javult. Hasonlóan pozitív tapasztalatok mutatkoztak meg a szlovák adóreform eredményeként, ahol egy adómentes jövedelemhatár melletti 19 százalékos egykulcsos adó bevezetését követően 2005-ben már érzékelhető volt a jövedelemadó bevételek növekedése, melyet kutatások az adóelkerülés visszaszorulásának is tulajdonítottak (Saavedra, 2007), miközben a költségvetés kiadási oldalát is jelentősen megkurtító reform láthatóan nem veszélyeztette a maastrichti kritériumok teljesítését (de Moore, 2005). Ezen túl pedig már a reform bevezetésének évében a munkakínálat növekedése volt prognosztizálható (Brook-Leibfritz, 2005).

A hazai reformjavaslatok megfogalmazásakor mindazonáltal figyelembe kell vennünk adórendszerünk jelenlegi jellegzetességeit és költségvetésünk egyensúlyi állapotát is. Ami jövedelemadó rendszerünket illeti, arról elmondható, hogy az átlagjövedelem sávjától kezdődően megjelenített kiugró adóterhelést az alacsony jövedelemsávban vaskos szociális jellegű kedvezményekkel bonyolítja, melyek együttesen rendkívül torz és hirtelen emelkedő adóterhelést eredményeznek. A javasolt intézkedések tehát egy jelenleg több irányból torzult adóztatás visszásságait kívánják kiszűrni, így nem zárható ki, hogy azok hatása egyes jövedelemsávokban eredményezhet látszólagos adóteher növekedést, ennek célja azonban az adóterhet elkerülő adófizetésre kényszerítése akár a jövedelemadóztatás eszközeivel önmagában, akár egy azt kiegészítő vagyoadóval. Nem cél emellett az intézkedésekkel a ténylegesen aktív, de mégis alacsony jövedelmi viszonyok közt élők helyzetének nehezítése, így a meglévő és kifejezetten az alacsony jövedelemsávban igénybe vehető kedvezmények kivezetésére csak fokozatosan, kellő körültekintéssel kerülhet sor. Másrészt a marginális adóterhelés és az adóék radikális csökkentésének és az alacsony jövedelemsávban fennálló mentességek és kedvezmények egyidejű fenntartásának határt szabhat a költségvetés jelenlegi állapota, még akkor is, ha egy komplex és hatékony intézkedéscsomag keretében gyors eredmények lennének elérhetők a költségvetési kiadások csökkentése terén.

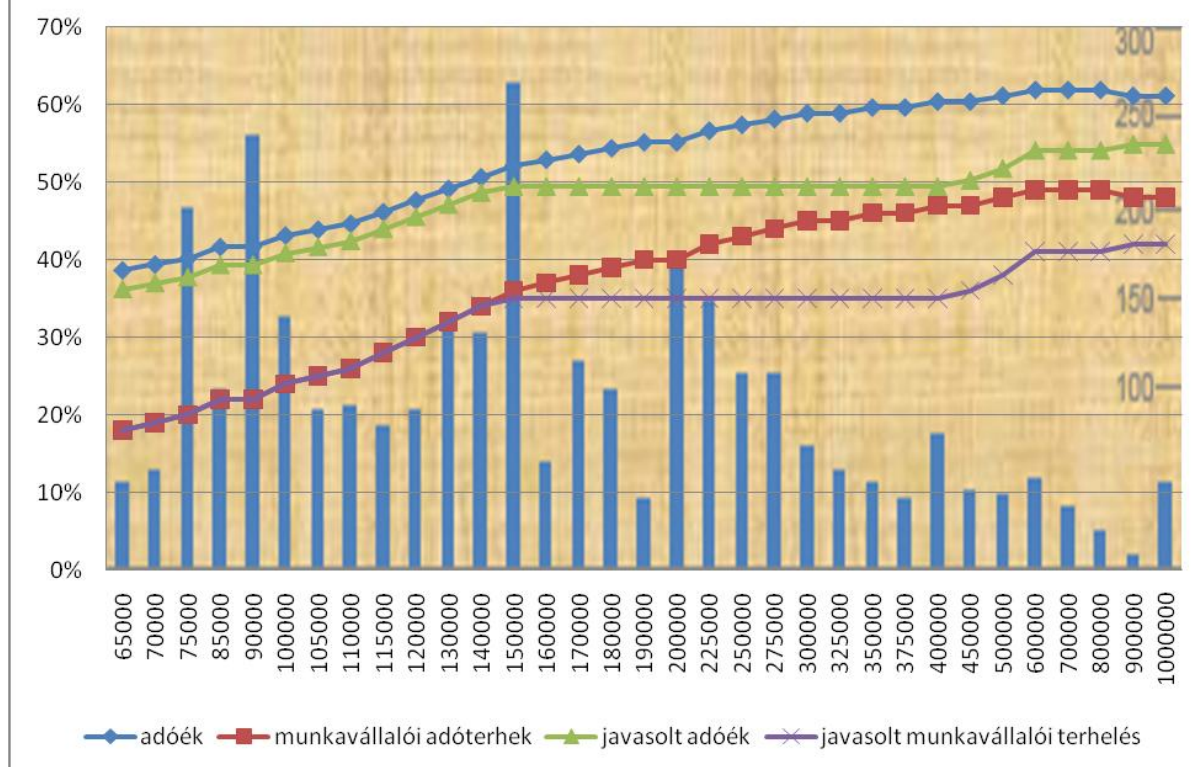
Mindezek nyilvánvaló korlátokat szabhatnak az egykulcsos adórendszer és az azzal egyidejű általános vagyoadóztatás egyszeri, egy lépésben történő bevezetésének, így célunk egy azzal megegyező, vagy hatásában legalább is azt megközelítő intézkedéscsomag összeállítása. Ezen csomagnak biztosítania kell a foglalkoztatottak és munkáltatók széles körét érintő kiugróan magas adóék és marginális adóterhelés leszorítását, miközben hathatósan kell tudnia motiválni az önkéntes adófizetésre, s képesnek kell lennie a élőmunka terheinek leszorításával visszafogni a foglalkoztatás romlását és a jövőre nézve biztosítania kell a munkakínálat növekedését is.

2.3 Egyes javaslatok a foglalkoztatás adóztatásában

Olyasfajta intézkedéscsomag kialakítása tehát a cél, amely az adózók minél szélesebb körére nézve képes garantálni az adóék és a marginális adóterhelés csökkentését, ezáltal biztosítva az egykulcsos adórendszernek tulajdonított kedvező hatásokat, ideértve az adókikerülés visszaszorulását, az élők munkáinak csökkenésén keresztül a foglalkoztatás költségeinek csökkenését és a munkakínálat növekedését. Ennek érdekében az adóék csökkentését mind munkáltatói, mind munkavállalói oldalon javasolt elvégezni. A személyi jövedelemadóztatásban ez lényegében az alsó sávhatár kiszélesítését jelentené, első évben, azaz még 2009 során 5 millió forintig, amely az adózók több mint 95 százalékának biztosíthatna praktikus egykulcsos adóterhet. Ennek folytatásaként 2010-ben sor kerülhet a magánszemélyek különadójának megszüntetésére, a sávhatár pedig a későbbi években, 2011-re lenne akár 15 millió forintra is kitolható, mely időpontban a jelenlegi, sok esetben nem vagy nem kizárólag rászorultakat preferáló és részbeni jövedelemeltitkolásra ösztönző adójóváírás is fokozatosan kivethető lenne. Javasolt emellett a munkáltatói járulékok összességében 10 százalékpontos csökkentése, első évben, azaz még 2009 során 5 százalékpontos arányban, 2010-ben további 3 százalékponttal és 2011-ben további 2 százalékponttal.

Miután pedig az alacsony jövedelemsávban a hazai adóterhelés egyébként versenyképesnek mondható és kifejezetten javasolt olyasfajta hatások kiküszöbölése, melynek eredményeként a minimálbér sávjában az adóék szinte teljesen eltűnne és ezzel tovább motiválna egyes munkáltatókat a valós jövedelmektől eltérő alacsony jövedelmek bejelentésére, 2010-ben javasolt a tételes EHO 5000 forintra emelése. Miután 2010-re a munkáltatói járulékokban már összesen 8 százalékpontos csökkenés következne be, az intézkedések egyenlege az alacsony jövedelemsávban is kedvező lenne a munkáltatókra, azonban nem biztosítana indokolatlanul nagy, szinte csak jelképes adózást eredményező kedvezményeket semmilyen jövedelemsávban. Egy ilyesfajta intézkedéscsomag tehát semmilyen munkáltatót vagy vállalatípust nem érintene hátrányosan, legyen az nagyvállalat vagy KKV, eközben viszont kifejezetten kedvezően érintené mind a foglalkoztatás költségeit, mind a teljese adóköteles jövedelem bejelentésének gyakorlatát. Az intézkedések összesített hatása 2010-re az alábbiak szerint változtatná a jelenlegi adóéket és munkavállalói adóterhelést:

Adóék és munkavállalói adóterhek jelenleg és a javaslatok szerint 2010-ben

A fenti illusztrációból láthatóan a javasolt változtatások eredményeként az átlagbér sávjáig, amely lényegében jelenleg is az alacsonyabb személyi jövedelemadó kulcs alá esik, az adóék leszorítása a munkáltató javára történne. Ennek oka, hogy ebben a jövedelemsávban a jelenlegi munkavállalói adóterhelés önmagában nem olyan mértékű, hogy az szükségszerűen adókikerülésre motiválna vagy munkavállalói aktivitást fogna vissza. Sőt az alacsonyabb jövedelemsávban a munkavállalók javára biztosított további adócsökkentés éppen, hogy azt a gyakorlatot erősítene, melynek során az adóköteles keresményeknek csupán az alacsony adóterhelés alá eső része kerül bevallásra és az adóteher emelkedésével a felsőbb jövedelemsávba eső keresmények egyre nagyobb arányban válnak láthatatlanná. Ebben a sávban tehát elsősorban a munkáltatói oldalon indokolt a tehercsökkentés és foglalkoztatás költségeinek leszorítása. A munkavállalói adózási gyakorlat fejlesztését és az adózási fegyelmének növelését az átlagbér sávját meghaladó jövedelemkategóriákban szükséges erősen motiválni, mely a felsőbb jövedelemsávok adóterhelésének átalakítását oly módon teszi indokoltá, hogy az munkáltatót és munkavállalót egyaránt kedvezően érintsen. Ennek eredményeként a munkaerőképzés és a képzett munkaerő megtartása is lényegesen költséghatékonyabbá válhat, illetve a jogkövető adózási magatartás nagyobb arányban teret nyerhet abban a foglalkoztatotti kategóriában, ahol a foglalkoztatás körülményeiről, szerződéses feltételeiről munkáltató és munkavállaló jellemzően közösen dönt. Mindezen kedvező hatásokat pedig oly módon javasolt minden foglalkoztatotti kategóriában egyazon módon érvényesíteni, ide értve természetesen az önfoglalkoztatókat is, hogy 2010-re javasolt

a fentiek mellett minden megkülönböztető jellegű adónem vagy általányadó felszámolása és az élők munkája minden egyes esetben egyazon szabályozás szerint történő adóztatása.

2011-re a javasolt módosítások szerint az adóterhelés még inkább az egykulcsos adórendszer irányába mozdulna el, fokozva annak az adómorálra, az átláthatóságra és az alacsonyabb költségű foglalkoztatásra és a munkakínálatra gyakorolt kedvező hatásait. Az egyes jövedelemsávokra, lakossági csoportok irányában mutatkozó összhatást ebben az évben már a vagyonadóztatás terén javasolt alábbi lépésekkel együttesen érdemes vizsgálni.

2.4 Egyéb lakossági adók

Miközben hazánkban a vagyonadóztatás nemzetközi összehasonlításban is kis súlyt képvisel az összes adóbevételekben, addig egy ilyesfajta adónemnek egyre kevésbé vitathatóak a kedvező jellemzői különösen olyan körülmények között, amikor a jövedelemadóztatás nagyarányú jövedelemeltitkolással küszködik, és az adóztatlan forrású vagyonok felderítését az adóhatóság egyedi ellenőrzések eszközével kényszerül elvégezni, egyébként is egyfajta diszkrecionális vagyonadóztatást megvalósítva. Az átlagbér feletti adóterhelés leszorításából fakadó esetleges méltánytalanságokat pedig éppen egy magasabb mértékű vagyonadóztatás lehet képes a jövedelemadóztatásnál sokkal nagyobb biztonsággal és hatékonyabban kiszűrni, hiszen egy minden jövedelemsávban alacsonyra szabott jövedelemadó teher mellett egy méltányos kialakítású, értékalapú vagyonadó lehet képes biztosítani, hogy a kedvezőbb jövedelmi és vagyoni viszonyok közt élők ténylegesen nagyobb arányban járuljanak hozzá a közterhekhez.

Mindezek értelmében javasolt egy 1 százalékos, általános, értékalapú ingatlanadó bevezetése, lakóingatlanoknál a 30 millió forintot meghaladó értékű ingatlanokra úgy, hogy a jelzett értékhatár alatti ingatlanokra a jelenlegi mértékű ingatlanadóztatás marad fenn, az értékhatár feletti ingatlanok esetén pedig az értékalapú ingatlanadó lép az eddigi adónemek helyébe. Egy ilyen mértékű ingatlanadó az átlagjövedelem és az évi 5 millió forintos jövedelemsáv között keresőktől lényegesen kevesebbet von el, mint amennyit a személyi jövedelemadó sávhatárának megemelése adócsökkentés formájában biztosít nekik, így minden olyan esetben, amikor a vagyonszerzés adózott jövedelemből történik, az adóalany összességében nem kell, hogy adóteher növekedéssel számoljon. Ezzel szemben minden olyan esetben, ahol nagyobb értékű ingatlanvagyonnal nem áll szemben megfelelő arányú adóköteles jövedelem, a vagyonadóztatás szükségszerűen korrigál és akár adóteher emelkedést is eredményezhet.

Nyilvánvaló emellett, hogy a javasolt intézkedések forrását elsősorban az újraelosztás jelentős csökkentésével és a költségvetési kiadások szükségszerű lefaragásával kell biztosítani, egyébként kevésbé számíthatunk a gazdaság versenyképességének lényeges javulására és a növekedés dinamizálására. Ezzel együtt az adórendszeren belül is mozgósíthatók lehetnek olyan tartalékok, melyek nem rontják közvetlenül a versenyképességet és további motivációt teremthetnek a legálisan adózó foglalkoztatottak taborának gyarapodásához a ténylegesen vagy formálisan inaktívakkal szemben. Így az ÁFA általános kulcsának 4 százalékpontos emelése elfogadható lehet abból a célból, hogy úgy teremtsünk a kiadáscsökkentésből teremtett mozgásteret kiegészítő többletforrásokat a

vállalkozások és a foglalkoztatottak adóterhelésének csökkentéséhez, hogy ennek során a jelenlegi költségvetési- és adórendszer preferenciáitól eltérően az inaktívakkal (pusztán fogyasztókkal) szemben az aktívakat (keresőket) részesítjük előnyben.

Mindazonáltal a belföldi fogyasztás tartósan magas adóztatása nem lehet célja az adószervezet átalakításnak, az csupán átmeneti eszköz az élők munkáinak adóterheinek csökkentéséhez szükséges források megteremtésére. Ennek megfelelően a későbbi években, amikor a dinamizálódó gazdasági növekedésből keletkező többletforrások a forgalmi adóemelés bevételi többlete nélkül is biztosítják a költségvetési egyensúlyt, az áfa általános kulcsát javasoljuk újra lecsökkenteni. Ennek legkésőbbi időpontjaként Magyarország euro zónához való csatlakozásának az éve határozható meg.

3. Vállalkozások adóztatása

3.1 Helyzetelemzés és a versenyképesség kritériumai

A globalizálódó gazdaságban egyre természetesebbé válik a tőke és a vállalkozások irányában megmutatkozó adóverseny, melynek során az egyes befektetési helyszínek, országok államháztartási kiadásai racionalizálásával és hatékony államigazgatás szervezésével párhuzamosan igyekeznek minél inkább befektetésbarát adórendszert kialakítani. A korábbi években egyre gyorsuló tőke mozgásokra az OECD tagországok többsége a vállalkozásokat terhelő adók szintjének leszállításával, illetve egyre újabb típusú egyedi, konkrét iparágakat, illetve tevékenységeket motiváló kedvezmények bevezetésével (pl. kutatás fejlesztés) reagált. Az uniós tagországok között ezt a jelenséget tovább fokozta az újonnan csatlakozott államok keltette adóverseny, melynek során a jellemzően alacsonyabb GDP arányos újraelosztást alkalmazó államok (ez alól hazánk természetesen kivétel), alacsonyabb szinten tudták tartani a vállalkozások adóztatását. Az EU25 tagországokat tekintve ennek eredményeként 1995 óta közel 6 százalékponttal csökkent a tőke implicit adókulcsa (European Commission, 2007).

A személyi jövedelemadóztatásban mutatkozó tendenciákkal szemben a vállalkozások és a tőke adóztatásában nem vált dominánssá az egyedi vagy szektor- illetve tevékenység-specifikus kedvezmények felszámolása, sőt, inkább az látható, hogy ezekben az adónemekben az általánosan alacsony adóterhelés hatékonyságát lényegesen javíthatják a jól célzott, minden érintett adónemen átvezetett kedvezmények, kedvezménycsoportok. A vállalkozói működés során ezen kedvezmények igénybevétele sokkal pontosabban ellenőrizhető, azok sokkal jobban behatárolhatóak és sokkal inkább alkalmasak a kívánt gazdasági hatás elérésére, amennyiben feltételeik mind időben, mind az egyes érintett adónemek vonatkozásában kiszámíthatóak és konzekvenssek.

Mindezek alapján a vállalkozók jövedelmét terhelő adóterhek vonatkozásában szükségesnek tartjuk az alábbi kedvezménytípusok fenntartását, esetleges pontosítását azok feltételrendszerének minden létező és fennmaradó adónemek történő konzekvens átvezetését:

- beruházási tevékenységet támogató kedvezmények a nagyvállalati és a KKV szektorban egyaránt (fejlesztési adókedvezmény, fejlesztési tartalék stb. a jelenlegi társasági adózásban)

- foglalkoztatást és képzés támogató kedvezmények
- kutatás fejlesztést elősegítő kedvezmények (K+F kedvezmény pl. a jelenlegi társasági adóztatásban)
- szellemi termékek előállítását, beszerzését, jogdíj köteles hasznosítását támogató kedvezmények (jogdíjból származó jövedelmek kedvezménye)
- hatékony tőkeallokációt, tőkefelhasználást és vállalatcsoport-finanszírozást, illetve az árfolyamingadozásból fakadó kockázatok kiszűrését segítő kedvezmények, különös tekintettel a vállalatfinanszírozásban mutatkozó piaci nehézségekre (vállalatcsoporton belüli finanszírozás, osztalék, árfolyamnyereség és csoporton belüli kamatjövedelem kedvezményei, nem realizált árfolyamkülönbözet adóztatásának elkerülése).

3.2 Jövedelemadóztatás

Az uniós tagállamok körében az elmúlt évek tendenciái nem várt adóterhelés csökkenést hoztak a vállalkozások adóztatásában, még ha az eltérő adóalapok következtében az egyes adókulcsok nehezen hasonlíthatók össze. Az újonnan csatlakozott tagállamok közül Bulgária és Ciprus 10 százalékos adókulcsa még a korábban kiugróan alacsony, 12,5 százalékos ír adókulcsot is alulmúlja, így Románia 16 százalékával vagy Szlovákia a 19 százalékával szinte már csak a régiós átlag mezőnybe tartozik. Noha a hazai 16%-os társasági adókulcsunk nemzetközi összehasonlításban még ezzel együtt sem mondható magasnak, az ebből fakadó látszólagos versenyelőnyünket is elhalványítja az a körülmény, hogy ezen adókulcs messze nem tükrözi a belföldön adóköteles vállalkozások tényleges adóterhelését, akik nem csupán a különadó, hanem a nehezen tervezhető helyi iparüzési adó megfizetésére is kötelezettek. Iparágtól függően így egyes vállalkozások tényleges nyereségarányos adóterhelése akár 30-40 százalékos is lehet, amely a jelenlegi gazdálkodási viszonyok mellett akár jelentősen is tovább romolhat, hiszen a csökkenő nyereségesség mellett a forgalomarányos iparüzési adó nyereséghez viszonyított aránya még tovább nőhet. Mindezek eredményeként a legsürgetőbb feladat a hazai társasági jövedelemadóztatás átláthatóvá tétele, melynek keretében a különböző alapon, évről évre változó kedvezményrendszer magában foglaló jövedelemadók rendszerét szükséges felszámolni és egy átlátható, kiszámítható kedvezményrendszerre épülő, így a gazdaságfejlesztési célokat hosszútávon megbízhatóan és hitelesen szolgáltni képes társasági adó kell, hogy fennmaradjon. Ennek érdekében az átmeneti jelleggel bevezetett társasági különadó kivezetésére még 2010-ben sor kell, hogy kerüljön, s a kiegyensúlyozott adóterhelést ugyan szolgálhatja egy egy-két százalékpontos társasági adókulcsemelés, azonban az adónem kedvezményeinek rendszerén nem javasolt lényeges változtatásokat eszközölni. Sőt ezzel szemben cél kell, hogy legyen, hogy a társasági adónemben jól működő, célzott tevékenységeket (beruházások, K+F, foglalkoztatás stb.) motiválni képes, jól ellenőrizhető kedvezményrendszerek konzekvensen megjelenjenek minden e tevékenységeket érintő adónemekben, s a kedvező motivációs hatást ne rontsák le más adófajták fejlesztéseket, innovációt büntető jellegű szabályai (pl. a beruházásokat, a hozzáadott értéket terhelő helyi iparüzési adó).

Ennek alapján, illetve a vállalkozások adóztatásáról általában a korábbi pont alatt leírtaknak megfelelően a társasági adóztatás versenyképességében mutatkozó további romlások elkerülése végett szükségesnek tartjuk megőrizni és lehetőség szerint kiterjeszteni az alábbi rendelkezéseket:

- a meghatározott jövedelemhatárig, elsősorban a KKV szektor számára kedvezményt jelentő 10%-os adókulcsot
- a beruházásokat segítő kedvezményeket (fejlesztési adókedvezmény, fejlesztési tartalék)
- a kutatás fejlesztés kedvezményét
- a szellemi termékek hasznosításából származó jogdíjbevételekre járó kedvezményt
- a csoporton belül realizált kamat, osztalék, árfolyamnyereség kedvezményeit
- a nem realizált árfolyamkülönbözeti adóztatás alól történő mentesítésének lehetőségét.

3.3 Helyi adóztatás, egyéb adónemek

A korábban jelzetteknek megfelelően a vállalkozások adóztatásának hazai rendszerében a versenyképesség kritériumai elsősorban a helyi iparüzési adóztatás jellege és mértéke miatt sérülnek. Ezen adónem eltérő arányban terhel különböző iparágakat és tevékenységi köröket, kifejezetten hátrányos helyzetbe hozza a foglalkoztatást, melynek költségei nem vonhatók le az adóalapból, a beruházásokat, melyek értékcsökkenése ugyancsak az adóalap része marad, épp úgy, mint a külső finanszírozásból eredő kamatköltségek vagy bármely, a vállalkozás által előállított hozzáadott érték. Ez a fajta adónem tehát alacsony költségen történő foglalkoztatásra és alacsony hozzáadott érték előállítására serkent, fékezi az innovációt és bármely irányú fejlesztéseket. Részben forgalmi adó jellegéből adódóan költségghatása nehezen tervezhető, miközben árképző tényezővé válva valójában kedvezőtlen inflációs hatásokat is képes lehet gerjeszteni. Beszedése drága és körülményes, céltalan módon eredményez komplex adminisztrációs terheket mind az adózóknak, mind a hatóságoknak, miközben a területenként egymástól függetlenül és olykor egymással ellentétesen eljáró hatóságok kiszámíthatatlan gyakorlata számos jogbizonytalanságot okoz. Mindezeket túl az adónem egy korszerűtlen és hatékonyságban messze elmaradt önkormányzati rendszer fenntartását finanszírozza.

Az adónem megszüntetése egyszeri jelentős lökést lehet képes adni a vállalkozások hazai adóztatásának, a jelentős költségvetési bevételekiesés következtében az csupán az önkormányzati finanszírozási és hatósági rendszer átalakításával egyidejűleg, illetve a 2,5 százalékos államháztartási hiánycél tartása mellett a költségvetési kiadáscsökkentés eredményeként keletkező többletforrások felhasználásával fokozatosan, 2010-től vagy 2011-től kezdődően valósítható meg.

Költségvetési hatásában lényegesen kisebb súlyt képviselnek, adminisztrációs szempontból azonban legalább ekkora terhet jelentenek az ugyancsak vállalkozásokat terhelő ún. kisadók, ideértve a kulturális járulékot, rehabilitációs hozzájárulást, szakképzési hozzájárulást,

innovációs járulékot stb. Ezen adónemek ugyancsak nehezen tervezhetőek, esetleges szabályozás és hatósági gyakorlat jellemzi őket, így kivezetésük irracionális terhektől szabadíthatja meg a vállalkozásokat, miközben jelentősen javíthatja az adórendszer átláthatóságát, a hatósági adminisztráció hatékonyságát. Az adónemekben egyébként támogatandó, képzési vagy fejlesztési célokat szolgáló kedvezmények átvezethetőek lehetnek a fennmaradó vállalkozói adóztatás rendszerébe, azok egy része (pl. kutatás fejlesztési kedvezmények) már egyébként is elérhetőek és lényegesen megbízhatóbban ellenőrizhetőek, mint a sokszor csak formai kritériumokat kimerítő és valós, érdemi kutatást legfeljebb csak dokumentáló, de az innovációs járulék terhére mégis elszámolt vállalati költségek.

3.4 Vagyonadó, ingatlanadó

A vagyon- és azon belül az ingatlanadóztatás rendszerének átalakítása során nem kerülhető el a vállalkozói ingatlanvagyon adóztatásának felülvizsgálata sem. Az ezen adózói körre is kiterjesztett 1 százalékos mértékű értékalapú ingatlanadó kiválthatja a jelenlegi, jellemzően területarányos ingatlanadóztatást, miközben összességében költségvetési szinten legfeljebb 40 százalékos teheremelkedést eredményez. S noha az ingatlanadó összegszerű emelkedése a vállalkozói ingatlanvagyon használata útján a legtöbb vállalkozás költségstruktúrájába beépülhet, az ingatlanadóztatás ezen átalakítása ezzel egyidejűleg azonban forrást teremthet a lényegesen nagyobb terhet jelentő helyi iparüzési adó kivezetéséhez.

3.5 Tőkejövedelmek

Kifejezetten a hazai tulajdonosi körrel rendelkező vállalkozások, elsősorban a KKV szektor szereplőinek finanszírozási helyzetét segítheti, illetve javíthatja, ha ezen tulajdonosi kör megtakarítása és az azokból eszközölt tőkebefektetései vonatkozásában az élők munkát terhelő adóztatásban javasolt csökkentéshez hasonló mértékű adómérséklés lenne elérhető. Ennek alapján vizsgálható, hogy a magánszemélyek adóztatásában a tőkejövedelmek (osztalék, kamat, árfolyamnyereség) adókulcsa az összevont adóalap adótáblájának alacsonyabb kulcsához igazodjon, azaz 18 százalék legyen. Egy effajta kulcs csökkentésre azonban álláspontunk szerint kizárólag akkor kerülhet sor, ha a hazai adóztatás szabályrendszere akár nemzetközi példákat is felhasználva biztosítani tudja, hogy kedvezményes adózású tőkejövedelemként bármely egyéni vagy társas vállalkozásból csak a ténylegesen befektetett tőke hozadéka kerülhessen kivonásra, hiszen az a kedvezményes adókulcs alkalmazása mellett társadalombiztosítási járulék terheket sem visel. Mindez tehát csakis olyan szabályrendszerben képzelhető el, ahol bármely egyéni vagy társas vállalkozó a személyes közreműködése eredményeként keletkező, akár az általános piaci viszonyok szerint is megállapítható jövedelem után szükségszerűen, mint tevékenységből származó jövedelem után fizeti meg az összevont adóalapra eső adó és járulékterheket és a tőkejövedelmekre eső kedvező adóztatást legfeljebb az azt meghaladóan a vállalkozásban fennmaradt jövedelemre nézve alkalmazhatja, ahogy az a nemzetközi gyakorlatban egyébként ma már általánosnak mondható.

3.6. Vállalatfinanszírozást segítő javaslatok

Jelen gazdasági környezetben és a pénzpiacok jelen állapotában külön figyelmet érdemelhetnek mindazon javaslatok, technikai módosítások, melyek költségvetési bevételekiesést nem vagy nem jelentős mértékben okoznak, azonban jellegükénél fogva alkalmasak lehetnek a dráguló és egyre korlátozottabban elérhető finanszírozási források mozgósítására, illetve a vállalkozások tevékenysége során felmerülő egyedi finanszírozási problémák elhárítására.

A javaslatok jelentős hányada az illetékszabályok körét érinti. Ezen szabályok egyrészt jelenleg kifejezetten hátrányosan sújtanak minden olyan finanszírozási technikát, melynek keretében a finanszírozó ingatlanvagyon biztosítéka mellett mutat készséget források rendelkezésre bocsátására. Ezzel szemben azonban az ingatlan biztosítéki értékét maximálisan kihasználni képes finanszírozási technikák, mint például a visszlízing, számos vállalkozás forrásigényének orvoslására lenne alkalmas, legyen a KKV vagy akár nagyvállalat is. Az effajta eszközalapú finanszírozás azonban a jelenlegi illetékszabályozás, azaz a felmerülő dupla illetékfizetési kötelezettség mellett nem lehet képes kiváltani az akadozó hitelfinanszírozást. Mindezekre figyelemmel javasolt az illetékszabályozás vonatkozó rendelkezéseinek felülvizsgálata.

Ugyancsak javasolt az illetékszabályok egyedi kedvezményeire vonatkozó törvényi határidők felülvizsgálata, különös tekintettel az ingatlanok meghatározott időn belüli továbbértékesítéséhez kötött 2 százalékos kedvezményes mértékű ingatlanforgalmazói illeték, valamint a telek lakóingatlannal történő 4 éven belüli beépítésének esetére járó illetékmentes vagyonszerzés szabályai. A korábbi piaci körülményekre és gyakorlatra tekintettel meghatározott időszakok a jelen piaci feltételek mellett túlzottan szigorúnak és méltánytalannak bizonyulhatnak, ezért indokolt lehet legalább további 2 évvel történő kiterjesztésük.

Hasonló felülvizsgálatra szorulhat a jellemzően a KKV szektor által a társasági adózásban igénybe vett fejlesztési tartalék szabályrendszere, amely vállalt beruházások megtételét meghatározott törvényi határidőhöz kötötte, annak kiterjesztése azonban a lényegesen megváltozott gazdálkodási körülményekre tekintettel ugyancsak indokolt lehet.

Végül megfontolásra lehet érdemes a meg nem fizetett, illetve később meg nem térülő követelések adójogi kezelésének komplex vizsgálata. E körben különösen a KKV szektorban javasolt lehet elsősorban a forgalmi adóztatás pénzforgalmi szemléletű átalakítása, melynek során a terméket értékesítő, illetve szolgáltatást nyújtó fél a forgalmi adó megfizetésére a vételár realizálásával válna kötelezetté, így nem kényszerülne az áfa költségvetés számára történő kockázatos előfinanszírozására. Hasonló okokból megfontolandó lehet a rossz, bedőlt, meg nem térülő követelések forgalmi adóterheit a vállalkozások helyett a költségvetésre terhelni. Ugyancsak átgondolandó, hogy a vállalkozások közti kintlévőségek várható minőségromlása és megtérülési esélyeinek csökkenése indokot adhat-e a társasági adóztatás effajta költségek elszámolását korlátozó szabályainak enyhítésére.

3.7 Technikai egyszerűsítést szolgáló javaslatok

Nem szeretnénk lebecsülni a fenti, részletesen ismertetett javaslatokon túl az adórendszer és az azt működtető és felügyelő hatósági rendszer egyszerűsítéséből fakadó potenciális előnyöket. Elaprózott technikai javaslatok helyett e körben csupán azon néhány javaslatra szeretnénk utalni és támogató véleményt nyilvánítani mellettük, melyek jó ideje a szakmai viták napirendjén vannak, azonban megvalósításuk irányában sosem alakult ki kellő döntéshozói elkötelezettség.

Elsőként a már ismertetett javaslatok azon sajátosságát érdemes kiemelni, miszerint adórendszerünkben jelenleg megtalálható adónemek száma már önmagában feleslegesen bonyolítja és teszi alacsony hatékonyságúvá az adóterhek kivetését és beszedését. E körben a már leírtak szerint jelentős arányban kell csökkenteni az olykor partikuláris érdekek mentén létrejött és általános gazdasági törvényszerűségeket figyelmen kívül hagyó kisadókat és egyéb elszaporodott adónemeket és mind a foglalkoztatás, mind a vállalkozások, mind a fogyasztás, mind a vagyon adóztatását a lehető legegyszerűbb, legkevesebb számú, s így könnyen átlátható és tervezhető adónemben kell megoldani. Ez értelemszerűen nem jelenti a fennmaradó adónemek túlegyszerűsítésének igényét, hiszen ahogy korábban bemutatásra került, például a vállalkozások adóztatása terén továbbra is célszerű mindezzel együtt megfelelő kedvezményrendszerek, motivációs eszközök megtartása, melyek azonban egy adónemen belül maradván lényegesen nagyobb hatékonysággal lehetnek képesek kedvező hatásukat kifejteni.

Hasonló okokból javasoljuk megfontolásra a foglalkoztatásra eső adó- és járulékkerhek rendszerében az ún. szuperbruttósítás intézményének bevezetését. Ezen rendszer, melynek keretében minden, a munkabérré eső közteher a bruttó jövedelemből kerülne levonásra, lényegesen egyszerűbbé, tervezhetőbbé és átláthatóbbá teszi mind az állami szabályozás és döntéshozatal, mind munkáltató és munkavállaló számára a foglalkoztatással kapcsolatos közterhek rendszerét, így még egy esetlegesen bonyolult rendszerátállást követően is rengeteg előnnyel járhat.

Végezetül meg kell említeni a hazai adóhatósági szervezetrendszer elmúlt években már sokat fejlődött, de a helyi adóztatás vonatkozásában még mindig szétaprózott, széttöredezett és egymással olykor együtt sem működő szervezeti egységekből álló struktúráját. Ahogy korábban a járulékbeszedés és a közelmúltban az illetékbeszedés hatósági szervezeti háttere is sikerrel integrálható volt az állami adóhatóság szervezetrendszerébe, úgy álláspontunk szerint mind a hatósági munka hatékonyságát, mind a vállalkozói adminisztráció lényeges egyszerűsítését szolgálná, ha a helyi adók beszedését is az állami adóhatóság szervezete végezné, mely értelemszerűen semminemű változást nem jelentene ezen adóbevételek elosztásában.

Melléklet: Konkrét javaslatok összefoglalása és költségvetési hatásuk

(A 2009-es intézkedések költségvetési hatásai évesített mértékben lettek meghatározva, azaz a tényleges költségvetési hatások időarányosan kalkulálhatók. A későbbi évek intézkedéseinek költségvetési hatása a potenciális makropálya hatásai nélkül kerültek meghatározásra.)

Javaslat 2009-re			
Érintett adónem	Javaslat	Költségvetési hatás évesítve (Mrd Ft)	Megjegyzés
Járulékok	munkáltatói járulékok csökkentése általánosan 5 százalékponttal	-300	Nettó hatás
Szja	18 százalékos sávhatár kitolása 5 millió forint éves jövedelemig	-350	Az adózók kevesebb mint 5%-a tartozik az 5 millió forint feletti éves jövedelemkategóriába, itt a sávhatár 100 ezer forintos emelésének 5 milliárd forintnál nem több a hatása
Áfa	az általános kulcs 24%-ra emelkedik	330	
Ingtalanadó	magánszemélyek és vállalkozások általános, értékalapú ingatlanadója 1%-ban meghatározva a 30 millió forint feletti ingatlanokra	60	Feltételezve, hogy a mentesség csak a lakásokra vonatkozik, valamint jelenlegi helyi adók a mentességgel nem érintett kategóriában kivezetésre kerülnek
Egyenleg		-260	Évesített összegben számítva

Javaslat 2010-re

Érintett adónem	Javaslat	Költségvetési hatás (Mrd Ft)	Megjegyzés
Járulékok	további 3%-os járulékcsoökkentés a munkáltatói járulékok vonatkozásában	-480	Nettó hatás a 2009. évi intézkedéssel együttesen számítva
	tételes eho 5000 ezer forintra emelése	100	Nettó hatás
Szja	a családi kedvezményen kívüli szja kedvezmények átalányjellegű különadók (EVA, EKHO, tételes átalányadó stb. megszűnnek)	-345	Vállalkozói szja-átalányadó megszüntetése: -2 Mrd Ft. Tételes átalányadó megszüntetése: -0,1 Mrd Ft. EVA megszüntetése (az érintett adónevek egyenlegében): -6 Mrd Ft. EKHO megszüntetése (az érintett adó- és járuléknemek egyenlegében): +13 Mrd Ft. Mindezek az előző évi adótábla-hatással együtt.
	magánszemélyek különadója megszűnik	-29	
	a tőkejövedelmek adója 18%	-30	
Vállalkozások adóztatása	vállalkozások különadójának megszüntetése és 18%-os társasági adóztatás	-70	Vállalkozások külön-adójának megszüntetése: -208 Mrd Ft. Adókulcs 18%-ra emelése: +65 Mrd Ft]
Forgalmi adók	jövedéki adótételek 10%-os emelkedése az ásványolaj termékeken kívüli minden jövedéki termék kategóriában	31	Jövedéki adó 25 Md Ft, erre jutó áfa : 20%-os kulcs esetén 5 Md Ft, 23%-os kulcs esetén 6 Md Ft (dinamikus éves, azaz 12 hónapos eredményszemléletű kihatás).
Áthúzódó hatások (áfa, ingatlanadó)		390	
Egyenleg		-433	A 2009-re vonatkozó intézkedések hatásaival együttesen számítva.

Javaslat 2011-re

Érintett adónem	Javaslat	Költségvetési hatás (Mrd Ft)	Megjegyzés
Járadékok	további 2%-os járulékcsoökkentés a munkáltatói járulékok vonatkozásában és egységes járulékfizetési felső határ minden járulékos vonatkozásában évi 15 millió forintnál	-640	Nettó hatás a 2009. és 2010 évi intézkedéssel együtt.
Szja	adóóvívírás megszüntetése, alsó sávhatár kitolása 15 millió forintig	-230	A korábbi évek adóóvívírás módosításainak és az adókedvezmények megszüntetésének hatásával együtt (kb 45 milliárd)
Vállalkozások adóóvívírása	kisadók (innovációs járulékos, kulturális járulékos stb.) megszüntetése	-150	A természetben teljesített szakképzési hozzájáruléossal és innovációs járulékoskal együtt
	helyi iparúóvívírás adóóvívírásának kivezetésének megkezdése	több évre áthúóvívírás hatása	A teljes adónem kivezetése 520 milliárd forintos bevételi tételt érint
<i>Áthúóvívírás hatások (áfa, ingatlanadó, magánszemélyek különadója, tételes eho, tao, jövedéki adó)</i>		390	
Egyenleg (az iparúóvívírás adóóvívírás kivezetése nélkül)		-630	A 2009-re és 2010-re vonatkozó intézkedések hatásaival kumuláltan számítva.
Egyenleg (az iparúóvívírás adóóvívírás kivezetésével)		-1150	